

and editing” and „Journalism”). It was focused on the content knowledge and skills that can be checked through the test methods. The author considers the advantages and disadvantages of using the test methods in distance learning, determines that the major problem is to identify the participant of distance course and personal unavailability of students to manage their learning process. As a way to solve this problem we propose to carry out control tests in classroom work with the direct control of the tutor. The necessity of combination tests with the tasks of creative nature for the comprehensive checking of levels of learning is emphasised. As a conclusion, author declares that the use of tests for module control with remote subject „The bases of advertising and public relations ” is effective for checking the basic theoretical knowledge of students of specialties which are not connected directly with advertising. In combination with other problematic and creative tasks, which are evaluated individually for each student, control module tests make it possible to objectively measure the level of students’ learning of the necessary knowledge and level of development of necessary skills. As for the perspectives of further research, the author of the article considers that it is possible in the direction of studies of such problems as the content of tests of the particular subject and the creation of tests base for students’ self-control.

Key words: eLearning, eLearning platform, Moodle, tests, form of control.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Лобода С. М.

УДК 378.14+372+378.6+82

О. С. Монке

**ІКТ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ДО МОРАЛЬНО-ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ**

Сьогодні гостро постає необхідність динамічного розвитку освіти на основі сучасних педагогічних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів особистісно-орієнтованих, розвивальних і діяльнісних педагогічних технологій, зокрема ІКТ. Започатковуючи статтю, згадаємо слова класика вітчизняної педагогіки К. Д. Ушинського про те, що „у вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ні статuti, ні програми, ані будь-який штучний організм закладу, як би хитро він не був продуманий, не може замінити особистості у справі виховання” [5, с. 134].

Вочевидь, вихованням, зокрема морально-духовним вихованням дошкільників повинні займатися люди з високим рівнем духовної культури і

освіченості. Так само як одним із джерел виховання духовної культури дорослої особистості є її зацікавленість і причетність до мистецтва слова, так само одним із найефективніших засобів морально-духовного виховання дітей завжди була художня література.

В „Естетиці” Гегеля, потреба у спілкуванні з мистецтвом виникає під дією прагнення людини духовно усвідомити внутрішній і зовнішній світ, уявити його як предмет, в якому вона впізнає своє особисте „Я”. На думку філософа, розмірковуючи над мистецькими творами, людина може піднятися до осягнення, закладених в них вищих духовних цінностей, та через них усвідомити саму себе [2]. Отже, знання, отримані у процесі вивчення навчальних дисциплін естетичного циклу, зокрема „Літератури для дітей дошкільного віку”, не тільки допомагають формувати власне духовну культуру майбутнього педагога дошкільної освіти, а й є засобом формування його готовності до морально-духовного виховання дошкільників.

Поряд з використанням класичних методів проведення різних видів занять курсу „Література для дітей дошкільного віку”, ми впроваджуємо як інтерактивні методи, так і інформаційно-комунікаційні технології. Якщо раніше на заняттях використовували купу громіздкого матеріалу (магнітофон, таблиці, репродукції картин, роздатковий матеріал і т. ін.), то сьогодні всі відео-аудіо-файли можна зберігати в комп’ютері. З одного боку ІКТ суттєво збільшує навчальне навантаження, з іншого створює нові ергономічні умови для навчання. Окрім цього гіпермедіа, формуючи нові мотиваційні передумови до навчання, дає нам великі можливості для урізноманітнення занять, дозволяє вносити в них елементи нових типів наочності. Мультимедійне інформаційне джерело, активізуючи діяльність всіх перцептивних каналів свідомості, об’єднавши звук, зображення, анімацію в єдине ціле, стає поліфункціональним засобом навчання, позитивно впливає на результативний, особистісний і процесуальний аспект мотиваційної сфери студентів. Однак, у викладанні літератури для дітей важливо знати міру і доречність використання ІКТ.

Науковими дослідженнями щодо використання комп’ютерної техніки та нових інформаційних технологій в освіті займаються такі науковці, як В. Ю. Биков, А. П. Єршов, М. І. Жалдак, М. В. Киргинцев, Ю. І. Машбиць О. В. Майборода, В. М. Монахов, Н. В. Морзе, О. В. Співаковський, П. В. Стефаненко, О. К. Філатов та ін. В системі естетичної та філологічної освіти використання ІКТ вивчають І. Бакаленко, А. Верлань, Б. Гершунський, М. Ізергін, Н. Морзе, В. Ніколаєва та ін. Однак, особливості використання ІКТ у викладанні літератури для дітей, тим більше з метою підготовки майбутніх педагогів до морально-духовного виховання дошкільників – недостатньо висвітлені в сучасній науково-методичній літературі.

Метою статті є демонстрація правомірності використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх педагогів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури, так як тут передусім слід пам’ятати, що надмірне захоплення ІКТ може перетворити лекцію в формальне механічне відтворення фактів з

використанням ефектного відеоряду або презентації, що створює загрозу в осягненні такого виду мистецтва, як література, яка передає всю красу через слово.

Морально-духовне виховання – одна з найважливіших сторін розвитку дитини дошкільного віку. В його основі лежать загальнолюдські і національні морально-духовні цінності. Як відмічають вітчизняні практики дошкільного виховання В. В. Скрипник і В. Е. Сучок, починати духовно-моральне виховання з першого класу школи вже пізно, адже найбільш активне формування характеру дитини відбувається в перші 6 років її життя [1, с. 7]. Українська народна мудрість свідчить, що „дитину слід виховувати доки вона лежить поперек лавки”. Надзвичайно важливою у морально-духовному вихованні дітей раннього і дошкільного віку є особистість вихователя.

Одним із місць у підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти до морально-духовного виховання дітей є навчальна дисципліна «Література для дітей дошкільного віку». У процесі її опанування майбутні педагоги вчать бачити цілісну картину літератури для дітей як специфічну складову всієї літератури, і як засіб морального та духовного розвитку. Вони також навчаються усвідомленню того, що педагог, який не цікавиться мистецтвом, не здатний виховати інтерес до нього. Вивчення літератури ґрунтується передусім на розкритті її пізнавальної, оцінної і естетичної функції, і забезпечується розглядом всіх складових твору в їх органічному поєднанні. Свідоме вивчення літератури для дітей у такому розумінні посередньо свідчить про ступінь готовності майбутніх педагогів до морально-духовного виховання дошкільників.

На думку К. Д. Ушинського, педагог повинен піклуватися про те, щоб „якомога більше органів чуття – око, вухо, голос, мускульні рухи і навіть, якщо це можливо, нюх і смак – брали участь в акті запам’ятовування” [4, С. 251]. Цей постулат про наочність залишається актуальним і у наш час, як у навчально-виховному процесі дітей, так і дорослих. Стосовно наукової думки К. Д. Ушинського, сформованої ще в 19-му столітті, лише інформаційно-комунікаційні технології 21-го століття мають такі широкі можливості. Дидактичні функції і можливості ІКТ визначені передусім їх інтерактивністю, і зумовлені гіпертекстовими і мультимедійними технологіями. У роботі М. В. Кіргінцева визначено загальні дидактичні функції ІКТ, а саме: 1. Створення сприятливих організаційно - методичних умов для навчальної діяльності: реалізація принципу наочності; управління навчальною інформацією; створення стійкого пізнавального мотиву; багатопланове здійснення принципу єдності навчання й виховання; збільшення можливостей диференціації та індивідуалізації навчання. 2. Покращення психолого-педагогічних умов навчальної діяльності: створення зацікавленості; забезпечення адекватного емоційного стану учнів. 3. Реалізація змісту освіти в нових інформаційних умовах. 4. Управління навчальною діяльністю учнів і формування в них структури світоглядних, поведінкових і творчих якостей [3, с. 65 – 67].

Відмітимо, що у процесі різних видів занять з літератури для дітей важливо зберегти всі прийоми, які успішно розроблені в нашій дидактиці, і вони у жодному випадку не мають бути відкинуті і забуті, а якісно покращені і ефективно використані з метою підвищення пізнавальної і творчої активності студентів. Завдяки ІКТ, теоретична інформація на лекціях виходить не лише з вуст викладача, а і за допомогою тексту, звуку, зображення. Все це викликає непідробний інтерес у майбутніх педагогів. Поєднання мультимедійних засобів навчання з інтерактивною дошкою дозволяє максимально концентрувати увагу майбутніх педагогів на ключових завданнях дитячої літератури, як засобі морально-духовного виховання дошкільників, набагато підсилюючи ефект наочності. Серед мультимедійних засобів навчання передусім відмітимо мультимедійні презентації, які вже стали традиційними. Одним з очевидних достоїнств занять з використанням мультимедіа є багаторазове підсилення ефекту наочності. Вони дозволяють максимально сконцентрувати увагу викладача на досягненні поставлених ним цілей в ході заняття. З появою мультимедійних матеріалів відкрилася можливість включення в заняття фрагментів відеолекцій. Така лекція містить необхідний для студентів відеоряд, важливі теоретичні моменти виділені у ній титрами. Також у ході фільму проєктуються питання, на які студенти повинні будуть відповісти після перегляду. Зауважимо, що значення викладача у проведенні такої лекції ні в якому разі не зводиться лише до попередньої її підготовки, підбору матеріалу і монтування фільму. Навпаки, мультимедіа лише допомагають викладачеві привернути увагу до викладу матеріалу, активізувати студентів, захопити засвоєнням знань, і мотивувати до їх глибшого засвоєння.

Ми давно звикли до письмової інтерпретації ліричного тексту. Але наскільки цікавішою, більш творчою є робота, коли інтерпретація поезії створюється у вигляді фільму або діафільму. Так, під час занять з метою насичення духовно-естетичного досвіду майбутніх педагогів, ми використовуємо читання фрагментів творів під спеціально підібрану музику. Наприклад, лекція на тему „Антологія пісень літературного походження, які використовуються у роботі з дітьми”, обов'язково супроводжується прослуховуванням пісень на слова Т. Шевченка, М. Старицького, С. Воробкевича, М. Сингаївського, Г. Бойка, С. Жупанина та ін. Тут доречно використання слайдів, підібраних відповідно до чуттєвого змісту пісенних текстів. Мультимедійна презентація теми, присвяченої творчості для дітей І. Я. Франка передбачає прослуховування „Мелодії” Мирослава Скорика.

На заняттях з літератури для дітей студенти часто виступають з повідомленнями про біографію того чи іншого письменника. Коректно оформити роботу, представити її у вигляді образотворчого ряду – невід'ємна частина сучасного навчального процесу. Окрім цього, розповідь про біографію письменника може бути оформлена і у вигляді документального фільму.

З метою формування свідомого ставлення до літератури як засобу морально-духовного виховання дітей дошкільного віку, ми підбираємо

декілька педагогічних ситуацій, що передбачають їх вирішення за допомогою творів дитячої літератури. Наприклад, всім знайома ситуація, коли дитина засмучується через те, що інша дитина забрала, або того гірше, забрала і зламала її іграшку. У дитячому серці почасти виникає гірка образа, а інколи і бажання помститися кривдникові. Як вчинити у такому випадку? Як не допустити перших проявів озлоблення дитячого серця, а навпаки, закласти в нього зерна мудрості і позитивного духовного досвіду? Як пояснити дитині, що не прощення і помста – не вихід? Тут нам допоможе і Книга книг – Біблія, і твори дитячої літератури. Наприклад, твори української літератури для дітей: „Перемагай зло добром” Давида Воробйова, „Майже чарівна розмова” Василя Сухомлинського, „Диво” Оксани Стеценко. Аналогічні завдання ми представляємо для вирішення студентам, причому через проектну діяльність засобами ІКТ. Тема проекту повинна мати дослідний характер. Виконуючи означене завдання, майбутні педагоги здійснюють компіляцію творів дитячих письменників, які сприяють вирішенню тих чи інших педагогічних ситуацій, що стосуються морально-духовного виховання дошкільників. Це повинна бути не просто підбірка-перелік відповідних творів, а і представлення педагогічної ситуації, її вирішення настільки глибоко, наскільки сильні творчі і духовні сили майбутнього педагога. Це може бути також компіляція, якої ще не було в електронному вигляді. Наприклад, представлення у вигляді проекту підбірки творів сучасних дитячих українських письменників на морально-етичні теми, доступні старшим дошкільникам. Проект може бути суто творчим, наприклад презентація власної казки на тему: „За мотивами моєї дитячої мрії”.

Курс з літератури для дітей дошкільного віку передбачає не лише всебічне вивчення творів для дітей цієї вікової групи, але і творів, спрямованих на розкриття картини дитинства взагалі. Останні можуть мати у своїй змістовій канві досить довгі описи природи, відчуттів і т. ін. На жаль, більшість студентів не люблять читати пейзажі, але читають, якщо це потрібно у контексті перевірки їхніх знань. Своє ставлення до читання вони коментують так: „не цікаво читати довгі описи”; „краще подивитися кіно, мультфільм”; „читаю, якщо є час”; „не вистачає часу і терпіння прочитати весь твір”. На наш погляд це засвідчує про те, що значна частина майбутніх педагогів не відчуває естетичної цінності твору, не усвідомлює важливості його образотворчо-виразних і емоційно-естетичних функцій.

Під час занять з метою насичення духовно-естетичного досвіду майбутніх педагогів, ми використовуємо читання під спеціально підібрану музику фрагментів творів (тих же описів природи, відчуттів персонажа і т. ін.). Окрім того, під час читання таких уривків (у міру потреби) використовується відповідні відео або слайди з метою занурення в обстановку описуваного. Створювати анімаційні фільми-презентації досить просто за допомогою редактора презентацій Microsoft Powerpoint, а також Movie Maker.

Одним із цікавих типів творчих завдань у процесі вивчення літератури для дітей є робота з фрагментами художніх фільмів, мультфільмів за

мотивами художніх творів, що ілюструють педагогічні ситуації, та їх описання. У мультимедіа галереї пропонується певний набір відеороликів, але студент може поповнити вже існуючу галерею, запропонувавши свій відеофрагмент і опис до нього. Такий підхід змушує майбутнього вихователя, навіть під час відпочинку (перегляду фільмів, спілкування з друзями) дивитися на світ „очима педагога”, формує світогляд і розуміння можливих шляхів розв’язування складних педагогічних ситуацій.

ІКТ використовується на різних етапах вивчення літератури для дітей і як форма перевірки індивідуальної і самостійної роботи, і як спосіб перевірки знань у процесі занять. Тестування з використанням комп’ютерної програми дозволяє зафіксувати рівень знань з тієї чи іншої теми, об’єктивно оцінюючи їх глибину.

Підготовка майбутніх педагогів до морально-духовного виховання дітей дошкільного віку засобами літератури передусім передбачає паралельне становлення як власне духовної культури майбутніх педагогів, так і усвідомлення ними важливості художньої літератури як засобу морально-духовного виховання дошкільників. Інформаційно-комунікаційні технології органічно вплітаються в канву викладання і вивчення навчальної дисципліни „Література для дітей дошкільного віку”, яка є засобом означеної підготовки. Навчання на основі проєктів – це модель, яка відрізняється від традиційних занять, орієнтованих на викладача, на користь ретельно спланованого міждисциплінарного навчання на користь студента, на перспективу, дозволяє органічно інтегрувати отримані знання студентів із різних галузей навколо вирішення тієї чи іншої проблеми, використовувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї. Все це сприяє постійному внутрішньому зростанню майбутніх педагогів, яке обов’язково позитивно віддзеркалиться на їх професійній діяльності, зокрема у напрямку морально-духовного розвитку дітей дошкільного віку. А постійне вдосконалення викладання літератури для дітей, у процесі оволодіння якою майбутній педагог дошкільної освіти поетапно включається в ситуації духовного пізнання, переживання рефлексії, ціннісної взаємодії і творчості дозволяє організувати якісну підготовку майбутніх педагогів до морально-духовного виховання дошкільників.

Список використаної літератури

1. Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку: програма з духовно-морального виховання дошкільників: навчально-методичний посібник/ Укладачі : Скрипник В.В., Сучок В.Є. ; за ред. В.М.Жуковського. – 2-ге вид. доп. І перероб.– Острог: В-во Національного у-ту «Острозька академія», 2012. – 184 с. **2. Гегель Г. В. Ф.** Естетика: В 4 т. – М.: Искусство, 1969 – 1971. – Т. 1. 1969. – 326 с. **3. Киргинцев М. В.** К вопросу формирования профессиональной компетентности военных специалистов в дидактических информационных средах / М. В. Киргинцев // Новые образовательные технологии: Сборник докладов и тезисов. – Ставрополь, 2004. – С. 65 – 67. **4. Ушинский К. Д.** Человек как предмет воспитания: Опыт

педагогической антропологии. /К.Д. Ушинский// Т. 1. – Собр. соч., Т. 8. – М.; Л., 1950. – 775 с. **5. Ушинський К. Д.** Твори: В 6 т. / К. Д. Ушинський. – К. : Рад. школа, 1952. – Т. 1. – С. 134.

Монке О. С. ІКТ у підготовці майбутніх педагогів до морально-духовного виховання дошкільників засобами літератури

У статті описано досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у процесі викладання і вивчення курсу „Література для дітей” у контексті морально-духовного розвитку дітей дошкільного віку.

Ключові слова: література для дітей дошкільного віку, морально-духовне виховання дошкільників, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ).

Монке Е. С. ИКТ в подготовке будущих педагогов к нравственно-духовному воспитанию дошкольников средствами литературы

В статье описан опыт использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в процессе преподавания и изучения курса „Литература для детей” в контексте морально-духовного развития детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: литература для детей дошкольного возраста, морально-духовное воспитание дошкольников, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ).

Monke O. S. ICT in Preparation of Future Teachers to the Moral and Spiritual Education of Pre-school Children by Means of Literature

The article describes the experience of using ICT in teaching and learning the discipline „Literature for Children” in the context of moral and spiritual development of the children of preschool age.

Key words: The literature for children of preschool age, information and communications technology (ICT), the moral and spiritual education of pre-school children.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Гавриш Н. В.